

Van portar a les meves platges un món entre les urpes del lleó

Adrian Schindler
En Residència
a l'Institut Verdaguer

Text de
Lucia Piedra
Galarraga

Aquest projecte s'ha desenvolupat, inicialment, seguint cercles concèntrics (a la manera dels mandales que decoren alguns pareos), des de les parets tricentenàries de l'institut fins als límits de la gespa del parc. Però la investigació ens ha portat també a llocs històrics del barri (que de manera invisible es perllonga per sota del parc), fins a fer-nos creuar la Mediterrània. Amb la intenció d'ubicar el Parc de la Ciutadella i els seus monuments a dins d'una xarxa històrica i geopolítica més àmplia, he convidat a a resseguir en la nostra companyia aquestes línies de fuga i a indicar-ne d'altres.

A. S.

I qui dibuixa els afectes?

(En una etapa vulnerable de la meua vida)

Entre Barcelona i l'Havana, maig de 2019

Dibuixar la vida, dibuixar la guerra...⁺

Qui, com, quan i on es dibuixen els afectes?

Com molts processos, la decolonització és un procés que cal construir.

“Ya ha doblado la rodilla
La raza mal domeñada;
Y ante el pendón de Castilla,
Cual Tetuán fué mi Sevilla,
Tánger será mi Granada!!!”^B

Intercanvi de mails i la xarxa com a amplificador de dades (1)

Els meus dies en relació amb el projecte comencen amb un correu electrònic (dia 1) mentre estic a l'Havana. Hi ha alguna cosa de l'Havana al mapa que traça aquesta investigació, encara que no sigui el centre. Va bé no començar pel centre de res. Aquest centre només existeix quan ens posem en relació a ell. Com deia Frantz Fanon, al colonitzat que es nega a ser sotmès se li recomana virar l'esquena al centre. Encaminant-me per altres rutes, em trobo el text titulat *Jornadas de Gloria o Los Españoles en África* per Don Víctor Balaguer -en la seva edició de luxe- que es va vendre a la Librería Enciclopedia del carrer O'Reilly nº 58, a l'Havana Vella. La seva perspectiva romàntica orientalista és col·laboracionista amb el mite que avui patim sobre nosaltres mateixos tots els migrants. Què és romanticisme per als ...? Animalitzats, ferotges, salvatges, exòtics, sexualitzats. El Paseo del Prado de l'Havana està presidit per sengles lleons i en alguna versió es diu que en l'atemptat al general Prim, el “gallet es va prémer des de la Havana”. És complicat abastar una cosmogonia de factors relacionats però el complex colonial té extensió atlàntica.

+ Aquesta frase apareix en una de les fotos que em va passar l'Adrian per començar a treballar amb el text (visita de l'exposició “Una infància sota les bombes” al Born CCM). Em va semblar interessant la relació entre dibuixar, deriva i descodificar.

B Del poema “Las Dos Españas” de Manuel Angelón, en *Jornadas de Gloria*, aquest fragment em va agradar (també el que va triar l'Adrian però jo no li eliminaria el “fet esclau”). És significatiu l'ús de la violència del llenguatge colonial en la seva articulació com a maquinària de guerra que es perpetua a través de monuments de substitució, d'esborrament: “Cual Tetuán fué mi Sevilla, Tánger será mi Granada”. El llenguatge colonial que esborra, crea fantasmes i després els combat en la seva planyívola esquizofrènia.

Prim, Balaguer, el Caçador de lleons (es genera una illa). Els mites, la forma-camp, les guerres, l'enclavament.²⁴ un comentari sobre aquesta forma d'illa

Sota els règims del creure succeeix tot. O'Donell inventa una guerra que té una motivació racista¹³ l'estat afectiu de la por; Balaguer, des de la Diputació de Barcelona, romantitzant la història organitza terços voluntaris¹⁴ els moros ens han humiliat, se'ls ha de castigar en honor a la corona; voluntaris enardits per l'ànsia patriòtera que encoratja a ànsia colonialista¹⁶ els fantasmes del poder; guerra que Prim executa al Marroc (Ceuta, Castillejos, Tetuan amb intencions de Tànger) perquè després el caçador de lleons, desgastat, fantasmagoritzat^{A. Mbembe} —plantat en un pedestal a la Ciutadella— estrenyi els seus cadells com si estigués robant alguna cosa que no li pertany.¹⁷ el monument al temor paternal No li pertanyen els cadells? Mentrestant la lleona (mare-pare-pàtria metropolitana) el guaita. És el fantasma qui tanca aquest triangle de dominació racista, colonialista. Si no hi ha fantasma no hi ha causa.

Avui O'Donell apareix en forma de lleis migratòries, que es mobilitzen a través de la cultura de la por a l'altre, de les fronteres (l'executor Prim); Balaguer equipara el seu romanticisme al costum de no dir les coses pel seu nom -Xarxa antirumors, gent de color- i el Caçador de lleons està encara amb por sostenint el pes de la vida d'aquesta ciutat que també li pertany perquè s'ha construït també sobre la suor de les seves espatlles. Algú ha parlat amb Idrissa? Prim, Balaguer, O'Donell, els voluntaris... Realment tenen ganes de saber què diu o fa, sigui musulmà o impiu, estigui en el moment oportú o no? O és més convenient la figura del fantasma?

Bar Ramón (2) i Revisió d'arxius (3)

Quedem. Parlem llargament sobre el projecte (dia 2) i queda dibuixada una xarxa rizomàtica de dades que es devoren a si mateixes. Autofàgia d'un cosmos. La conversa mateixa és una deriva que s'organitza?^A en forma de notes en el meu quadern. Aquest text és una deriva de notes (el meu text traça el dibuix, el meu propi mapa si escric des dels meus

24 Sorgeix una altra triangulació històrica que es repeteix i es superposa a aquesta. Ahir i Avui. L'enclavament (Ciutadella_Barcelona_Espanya) alimenta i fomenta les guerres que al seu torn sostenen, creen i exclouen a la forma-camp (encreuaments fronterers, Ceuta, Melilla, etc.) des d'on s'extreu mà d'obra barata, esclava i els fantasmes (els migrants) que alimenten la cultura de la generalització de la por... gairebé com un línia econòmica, el turisme o la fabricació de cotxes.

A. Mbembe “L'entusiasme pels orígens es nodreix d'un estat afectiu de la por provocat per la trobada —no sempre material, de fet sempre fantasmagòrica i en general traumàtica— amb l'altre”

A Aquesta escriptura topogràfica, eurocèntrica, organitza per deixar fora codis que parlen d'Altres realitats. Nota meva: NO. DESORGANITZAR. Filar els noms de les carpetes amb les meves notes i l'arxiu “Presentació del projecte als alumnes (c... tradicionals). pdf- 3,6 MG. Creació 25 de gen 2019 17:13”

afectes), pensaments, entrecreuaments, que es correspon amb la deriva que és el projecte de creació de l'Adrian amb el grup de joves per descodificar uns monuments, els seus emplaçaments, el seu esdevenir històric i les formes en què s'ha anat representant la societat a través d'ells.

Com la deriva descodifica el monument?

la deriva de_colonial que de_codifica el monument

la deriva de_colonial que de_link_queix^F sobre el monument

no hi ha altra manera d'abordar la deriva que no sigui de_

sidentificant-se^Z d'ella

hi ha una altra Barcelona^{-/} que es descobreix en aquesta altra

deriva, que es dibuixa.

“Trajeron a mis playas
hecho esclavo;
un mundo
entre las garras del león”

Desencriptar monuments. *Quan sempre hi són a la mercè del temps, inamovibles. Com els abordem? De quantes maneres els podem tocar, observar? Són uns objectes exempts que tenen mil punts de vista per observar-los, de nit, de dia, sota la pluja, en relació amb una veu, amb altres cossos, amb l'herba, l'estructura urbana, les polítiques culturals. Performance i performativitat.*

Deriva. *Aquest projecte és un arxiu estès, una suma d'índexs, de petites càpsules que no tenen un guió per ser llegit de forma organitzada topogràficament o potser sí, però des d'una altra topografia. La de la sanació dels afectes, potser? El recurs de la deriva com a estratègia d'investigació és un recorregut de descobriments plaent ... perquè també i en gran part es tracta d'això.*

Fortalesa, Parc de la Ciutadella projectats en espai i temps. Connexió amb el Mercat del Born^(·) *Els plànols es superposen. El que un dia va ser un barri de pescadors, es va demolir, es va desallotjar i es va convertir en fortalesa militar i després en parc. Les obres del nou mercat del Born ens descobreixen l'extensió i ubicació de l'antic barri. La fortalesa en el seu caràcter d'entitat repressiva ens llega a Prim, a Balaguer i al Caçador de lleons ja envoltats de verd gespa, amb els seus inamovibles posats. El Mercat del Born servirà d'escenari per a descodificar aquestes juxtaposicions.*

Cohabitació de temporalitats. *L'edat de la plantes; l'etapa dels nois i noies a l'institut; el meu moment vital; els migrants que es reuneixen al voltant de Balaguer; la història explicada i la que no es veu, la que s'oculta o es tergiversa; el començament del projecte de l'Adrian; les vides de tots, els ens i els no ens.*

F El terme *de_linking* que ve del francès “déconnexion” i utilitza Amin Samir en *De-linking, Toward a Polycentric World* (Londres: Zed Books, 1985) explica la separació a nivell de l'ésser i com s'organitza aquesta separació en l'estructura social. Samir desplaça aquesta relació de separació al binomi colonitzat / colonitzador.

Z *Desidentification* és un terme que va crear José Esteban Muñoz, teòric i crític cubà, per parlar d'una altra separació però aquest cop de patrons identitaris que es fixen sobre determinats subjectes.

-/ L'exercici de descodificar el monument és un exercici crític i polític que va des de la irreverència a l'objecte històric i el seu significat (com en el cas de les petjades de fang que van fer els joves sobre els monuments), fins a la invenció d'altres possibles relats que el treguin del seu lloc històric.

(·) El Mercat del Born com se'l coneix popularment ara es diu “Centre de cultura”... L'expo serà allà? Sí, diu l'Adrian. Ja està fixat això? Pregunta jo. Sí, ja ho vam acordar, diu ell. * Em vam venir a la ment altres llocs, potser la Casa de l'Immigrant del Raval, o l'espai públic o un altre espai fora de la cotilla desactivadora d'estructures tan allunyades dels que resistim tot el temps l'embat de la racialització, la classificació, l'ésser representats com un altre que no som. Però les institucions estan per a ser usades encara que em generen contradiccions i han de servir de caixa

Com s'ha representat? Com s'ha mediatitzat?^c

Analitzar el conflicte en el mateix moment en què ha passat. *El conflicte no ha acabat.*

El fantasma, Edward Said i Achille Mbembe... *Avui s'està plantejant una redefinició del que és humà a nivell global. En aquesta redefinició hi ha un retorn de la figura del fantasma —en realitat mai no havia marxat— que ha envaït Europa. Fantasma, mal esperit, objecte dolent fabricat antigament pel colonitzador per complir amb la seva empresa econòmica extractivista avui retorna a per allò què li correspon. La triangulació Prim, Balaguer i el Caçador de lleons ho recorda, però ells no.*

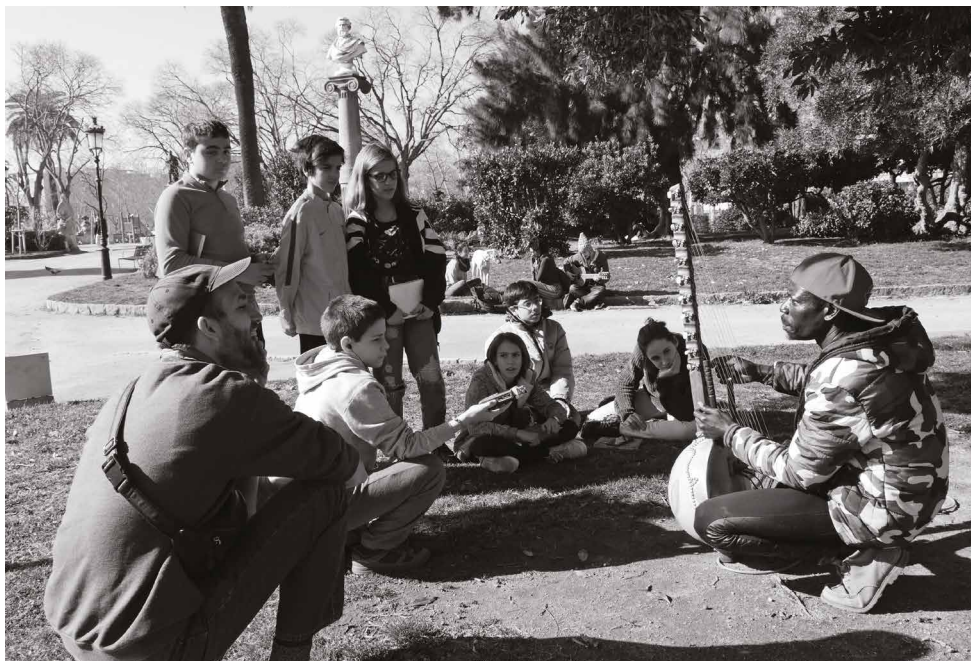
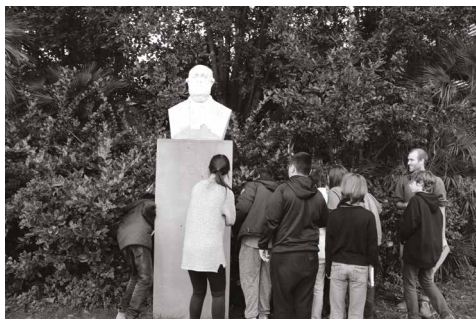
Trobada al Parc de la Ciutadella (4)

En un projecte pedagògic és difícil plantejar rutes fixes (dia 3). Adrian no ho fa. Els joves no ho fan. Però són els processos com aquest els que introdueixen la tasca de separació necessària per anar recomponent altres relats sobre la història. I la relació d'aquests joves amb el relat es modifica en el treball de camp, en les formes d'abordar l'arxiu, en el nou acostament a aquesta forma d'art que és el monument, en la discussió mateixa sobre la idea de és l'art i de com es pot qüestionar un enunciat històric -Prim és una figura heroica! Barcelona no ha estat involucrada en processos de colonització! - des de les formes de l'art, amb altres llenguatges.

Els recursos expressius, lingüístics, aquí s'ententeixen fins i tot en aquesta superposició de temporalitats que passa dins d'aquest projecte pedagògic: l'oralitat que anteriorment va ser una forma de llenguatge per registrar el relat històric i vital del costat dels colonitzats avui apareix com el mitjà amb què els joves d'aquest projecte revisen el relat construït des del lloc del colonitzador. La inversió s'ha convertit aquí en una eina d'aprenentatge. El treball pedagògic llavors es torna extensiu i intensiu en la manera en què involucra als participants i els fa treballar des dels seus propis afectes els fragments i la seva relació amb les petjades històriques: caminades, derives, lectures, revisió d'arxius fotogràfics, performances, construcció de relats propis, marcat d'empremtes sobre aquests fragments

de ressonància a aquestes problemàtiques.

C L'Adrian es fa preguntes que jo em faig i això m'entusiasma a escriure. Parlem d'incomoditats mútues en què coincidim a l'hora d'abordar aquestes temàtiques. Crec que aquí la qüestió de les afectivitats és fonamental, de com ens permetem entrar i sortir de l'orientació d'una mirada o la violència d'una lluita, per prendre un desviament, un descans o un altra mirada. M'agrada compartir mirades sobre el que està en debat que siguin humanes, properes. És un altre punt en comú.

Dibuix de memòria d'un lloc del parc que ens interpel·la. Passeig mirant darrere dels monuments. Lectura in-situ d'històries inventades que han passat aquí fa 100 anys. Performance en racons especials de l'institut. Trobada amb el músic Idrissa Diara, davant del monument "A Víctor Balaguer".

Prenent petjades de l'escultura "Caçador de lleons" (pàgina anterior) i del baix-relleu del monument "Barcelona a Prim". Visita al Born CCM. Visita a l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona. Fabricació de positius de guix a partir de les petjades de fang. Serigrafia d'imatges d'arxiu sobre pareos al Taller 57.

que l'Adrian suggereix com a investigador. El parc i els seus monuments també és viscut pels joves des les seves històries personals. I una conversa sobre com es balla el Afrobeat pot haver tingut com a protagonista el Caçador de lleons o a Prim o a Balaguer.

* El guerrer a cavall és el regent, vol dir algú que té el poder [l'escultura eqüestre de Prim] / Les escultures eqüestres sempre a una alçada considerable, des d'on el genet mira al lleó / * El lleó com a figura que representa el guerrer àrab / el lleó ensalvatgit, tan ensalvatgit com el migrant^{4º} / Els migrants segueixen estenent les seves mantes sota de Prim, de Balaguer i d'altres / les mantes es subjecten i fixen a terra amb restes d'aquests que miren... des de dalt ... a l'interior de la vida del colonitzat es desmunta aquesta relació de pare i esclau. Matem al pare i pedra a pedra fem un nou relat de vida, de supervivència, un relat que explica com sortir de l'asfíxia que et construeixen com un altre quan ja ets Un, singular, tan vulnerable com resistent, vàlid, amb drets i afectes.

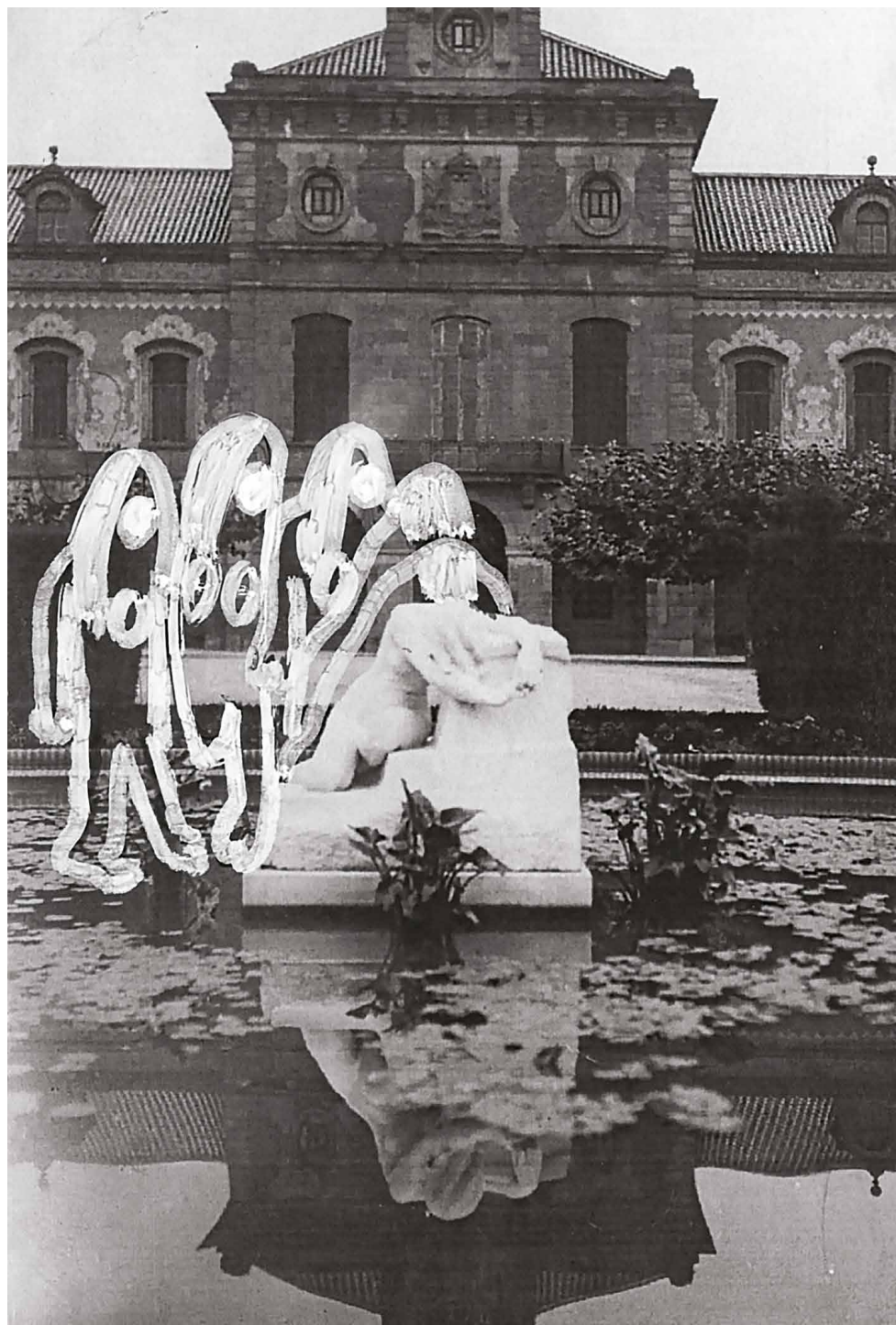
En la mateixa mesura en què de forma rizomàtica i sinuosa s'edifica aquest projecte pedagògic, aquest text tracta de situar-se en relació al conjunt. Intentant ser més un assaig lliure, també forma part d'un relat personal que s'obre al col·lectiu, que parteix de la microhistòria a la macrohistòria en aquest entrar i sortir de posicions, en aquesta flexibilitat del parlar, de incloure i excloure pel dret alhora d'opacitat i visibilitat que totes tenim. Hi ha una altra manera de dibuixar els nostres afectes. Decolonizadament.

Esriptura (5)

A tots dos ens va semblar bé que aquest text tingués una cosmologia pròpia, o diguem la meva, en relació als arxius, els mails, els algorismes, la ciutat, les trobades i les converses, la pressió de deadline, els textos consultats. El dispositiu expositiu indubtablement incorre en un marge de "irrepresentabilitat" que té l'empremta colonial intrínseca i tot el seu aparell, en la gestió de les vides racialitzades, subjugades, desplaçades territorialment, convertides en un altre fantasmagòric. Ratllar la paraula "esclau" però deixar-la allà perquè cal viure

4º Adrian: Crec que la metàfora del lleó té un paper doble, de vegades al·ludeix també a la figura del colonitzador, com es veu per exemple amb els del monument a Colom (fets pel mateix Vallmitjana Abarca). Lucia: A més, es va especialitzar en "Lleons"! Si no recordo malament en el 1992 van col·locar al parc una rèplica fosa en bronze, també d'ell, d'un lleó resignat gratant-se l'orella ... Un posat molt desenfadat llegit des d'aquesta temporalitat, però si ho mirem des d'una altra podríem fer una lectura diferent!

aquesta incomoditat, per salut mental de tots. Aquest altre fantasma que està destinat a ser dipositari de totes les pors atàviques del colonitzador. La forma en negatiu presa en fang que assenyala alguna cosa que no hi és, que allà mateix s'ha tornat transparent o mira des de fora la seva pròpia desviació, una altra vegada com un fantasma. Per això aquesta escriptura no explica el dispositiu expositiu sinó que traça la seva pròpia sinuosa deriva. Els peus de notes són aquestes acotacions que determinen autoria, traducció, pertinença, una geopolítica dels suposats orígens o una cronologia de temporalitats marcada només des d'un tipus de pensament. Per això les he dislocat (com es disloca un recorregut), les he desordenat a l'interior del text, en conjunció amb ell, des-dibuixant-lo. Per treure-les d'aquesta arquitectura escriptural. Aquesta mateixa arquitectura representacionista que encara organitza els monuments a Prim, Balaguer i el Caçador de lleons formant una convulsa illa de continguts de la qual no es diu tot. Aquest text no és més que un testimoni de l'operació de desencriptat.

Imatges sobre pareos

a + d – Il·lustracions del llibre *Jornadas de Gloria ó Los Españoles en África* de Víctor Balaguer, Eusebi Planas, 1860.

b – Primera il·lustració del llibre *Jornadas de Gloria ó Los Españoles en África* de Víctor Balaguer, Manuel Moliné, 1860.

c – Cartell per *Los Catalans en África. Crònica Dramàtica dels Voluntaris de Catalunya* de Joseph Antoni Ferrer Fernández, autor desconegut, 1860. AHCB.

e – *Rèplica en Guix del Monument a la Guerra d'Àfrica de 1860*, Frederic Ballell, 1910. AFB.

f – *Plaça de Tetuan. Projecte de Monument Als Soldats de la Guerra d'Àfrica. Plànol d'Emplaçament a la Plaça de Tetuan*, Ramon Tenas, 1875. AHCB.

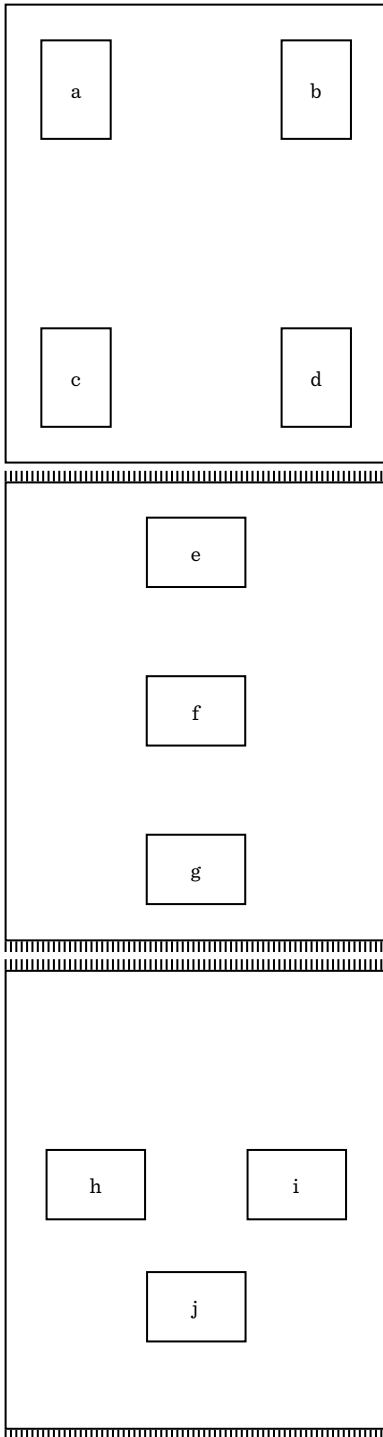
g – *Col·locació de la Primera Pedra del Monument Als Herois de la Guerra d'Àfrica de 1860*, Frederic Ballell, 1910. AFB.

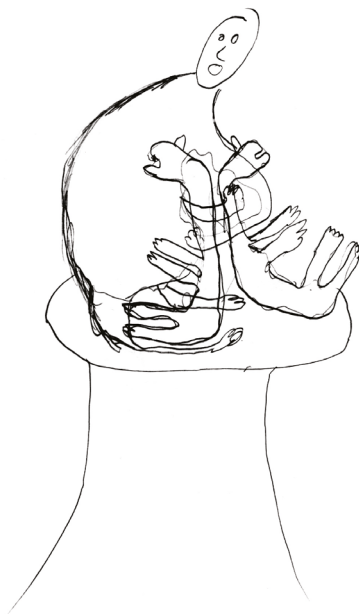
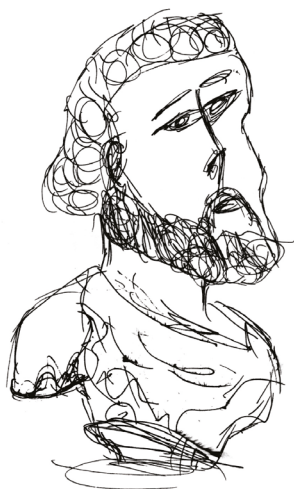
h – *Barcelona: Proyecto del Monumento en Honor del General Prim. Vista en Perspectiva*, Tomàs Padró, 1872. AHCB.

i + j – *Enderroc de l'Estàtua del General Prim Al Parc de la Ciutadella*, Pérez de Rozas, 1936. AFB.

AFB: Arxiu Fotogràfic de Barcelona

AHCB: Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona

Textos: Lucia Pedra Gallaraga (original en castellà) i Adrian Schindler
Fotografies: Laia Colell, Camila Gaspardo, Agustín Ortiz Herrera, Adrian Schindler i Agnès Sebastià
Dibuixos: Lina Marsi, Cristhian Carlo Pullpaxi, Ximena Scazzari i Arnau Vives (per ordre d'aparició)
Disseny gràfic: Adrian Schindler

Barcelona 2019 - Llicència Creative Commons CC BY-NC-SA

Portada i contraportada: *Monument Al General Prim Al Parc de la Ciutadella*, autor desconegut, 1915. *El Caçador de Lleons*, Esteve Puig, 1910-1929. *Inauguració del Monument a Víctor Balaguer*, Frederic Ballell, 1910. Arxiu Fotogràfic de Barcelona.

Agraïments: Rosanna Fibla, Montserrat Iniesta, Àngels Perea i l'equip del Born Centre de Cultura i Memòria, Montse Casanovas, Jordi Serchs i l'equip de l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona, l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, Taller 57 (Luis Paadin i Sebastian Diaz), Julieta Dentone, Idrissa Diara, Andrea Gómez, Lidia González, Katharina Hetzeneder, Martin Llavador, Agustín Ortiz Herrera, Mònica Planes, Eulàlia Rovira, els venedors als venedors del parc i el grup canviant de la "illa Balaguer".

Aquest projecte ha estat realitzat en el marc de la 10a edició de Creadors EN RESIDÈNCIA als instituts de Barcelona, un programa de l'Institut de Cultura de Barcelona i del Consorci d'Educació de Barcelona, ideat en cooperació amb l'Associació A Bao A Qu. La residència d'Adrian Schindler a l'Institut Verdaguer ha estat comissariada i coordinada per l'Associació A Bao A Qu.

Amb els alumnes Arles Aguilar, Lua ix Balam, Joel Bercedo, Lucia Guzman, Daniil Ivanov, Óscar Jiménez, Lina Marsi, Pablo Penedo, Mateo Pérez, Cristhian Carlo Pullpaxi, Anita Schiappa, Ximena Solares, Lola Valiente, Arnau Vivas, Jiayi Xu y la profesora Miriam Lanzaco.

